

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 32/2020-63

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. júna 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátskou kanceláriou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], v mene ktorej koná advokát a konateľ [REDAKOVANÉ], vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Tk 1/2019 (pôvodne vedenom Okresným súdom Banská Bystrica pod sp. zn. 1 T 76/2012) a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd postupom Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 76/2012 a následne postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Tk 1/2019 porušené boli.

2. Okresnému súdu Bratislava I prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Tk 1/2019 konal bez zbytočných prietahov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadosťučinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré mu je Okresný súd Banská Bystrica povinný zaplatiť v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur) a Okresný súd Bratislava I v sume 500 € (slovom päťsto eur) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Banská Bystrica a Okresný súd Bratislava I sú povinné nahradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 325,42 € (slovom tristo dvadsaťpäť eur a štyridsaťdva centov), z toho Okresný súd Banská Bystrica sumu 244,06 € (slovom dvesto štyridsaťštyri eur a šesť centov) a Okresný súd Bratislava I sumu 81,36 € (slovom osemdesiatjeden eur a tridsaťšesť centov) na účet jeho právneho zástupcu Advokátskej kancelárie [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti [REDAKOVANÉ] nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a sťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 32/2020-31 z 28. januára 2020 prijal podľa 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie základného práva na prerokovanie vecí

bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 76/2012 a následne postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Tk 1/2019 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že v napadnutom konaní, ktoré sa na Okresnom súde Banská Bystrica začalo 19. júla 2012 na základe obžaloby podanej prokurátorom Krajskej prokuratúry v Banskej Bystrici, má sťažovateľ spolu s ďalšími osobami právne postavenie obžalovaného.

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti poukazuje na priebeh napadnutého konania a na skutočnosť, že obe meritórne rozhodnutia vydané Okresným súdom Banská Bystrica boli zrušené Krajským súdom v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“), pričom konanie nie je dosiaľ právoplatne skončené. Neprimeraná dĺžka napadnutého konania bola podľa sťažovateľa spôsobená neefektívnou a nesprávnou činnosťou Okresného súdu Banská Bystrica, pričom prekročenie primeranej dĺžky konania potvrdil aj podpredseda krajského súdu v odpovedi na jeho sťažnosť na priet'ahy v konaní sp. zn. 1 SprS 26/2015 z 25. apríla 2018. Sťažovateľ uvádza, že v priebehu konania síce vzniesol viaceré námietky zaujatosti proti konajúcim sudcom Okresného súdu Banská Bystrica, ako aj proti členom senátu krajského súdu, avšak tieto boli vyhodnotené ako dôvodné a „na ich základe bol z rozhodovania vo veci následne vylúčený sudca súdu I. stupňa JUDr. P. Philadelphý a aj sudcovia súdu II. stupňa JUDr. A. Palaj, JUDr. S. Sendecký a JUDr. J. Ryant“. Ďalej zdôrazňuje, že „vec bola pridelená na rozhodnutie do senátu Okresného súdu Banská Bystrica vedeného JUDr. E. Korbel'ovou, ktorá dňa 24.01.2018 viedla tretie pojednávanie a po dvoch hodinách pojednávania namietla zaujatosť voči mojej osobe, čo zrejme signalizuje nepredvídateľné konanie zo strany Okresného súdu B. Bystrica a Krajského súdu B. Bystrica a tým pádom vyvstáva podozrenie na ďalšie priet'ahy v tomto súdnom trestnom konaní“.

4. Podľa názoru sťažovateľa ide v danom prípade o vec patriacu k štandardnej agende všeobecných súdov, ktorá nie je skutkovo ani právne zložitá, pričom svojím správaním neprispel k vzniku zbytočných prietáhov. Sťažovateľ je presvedčený, že využitie právnych prostriedkov (vznesené námietky zaujatosti proti konajúcim sudcom) nemôže byť s poukazom na judikatúru ústavného súdu pričítané na jeho ťarchu.

5. Porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru spočíva podľa sťažovateľa v tom, že Okresný súd Banská Bystrica „*nekonal a nekoná tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná*“.

6. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po prijatí jeho ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol nálezom, v ktorom vysloví:

„(i) Základné právo [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], bytom [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 1T/76/2012 porušené bolo.

(ii) Okresnému súdu Banská Bystrica, v konaní vedenom pod sp. zn. 1T/76/2012 prikazuje konať bez zbytočných prietáhov.

(iii) [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], bytom [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadostučinenie v sume 7 100,- Eur (slovom sedemtisícsto eur) na účet sťažovateľa vedený vo Všeobecnej úverovej banke, a. s., číslo účtu [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], ktoré je mu Okresný súd Banská Bystrica povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

(iv) Okresný súd Banská Bystrica je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] ako sťažovateľovi trovy konania v sume 325,42 € (slovom tristodvadsaťpäť EUR štyridsaťdva centov) na účet jeho advokáta [REDAKOVANÉ], Advokátska kancelária [REDAKOVANÉ], so sídlom [REDAKOVANÉ] vedeného v [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], číslo účtu [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

7. V písomnom podaní z 10. septembra 2019 doručenom ústavnému súdu 12. septembra 2019 sťažovateľ okrem iného informoval ústavný súd, že Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením sp. zn. 3 Ndt 16/2018 z 21. novembra 2018 odňal vec Okresnému súdu Banská Bystrica a krajskému súdu a prikázal vec Okresnému súdu Bratislava I, ktorým je konanie vedené pod sp. zn. 2 Tk 1/2019.

II.

Vyjadrenie Okresného súdu Banská Bystrica, Okresného súdu Bratislava I a replika sťažovateľa

8. V súvislosti s oznámením ústavného súdu o prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľa na ďalšie konanie Okresný súd Banská Bystrica zaujal stanovisko podaním sp. zn. Spr 4016/2020 z 20. apríla 2020, v ktorom predseda Okresného súdu Banská Bystrica uviedol, že napadnuté konanie sa začalo na základe podanej obžaloby 19. júla 2012, pričom vec bola pridelená zákonnému sudcovi JUDr. Philadelphymu. Uznesením krajského súdu sp. zn. 5 Nto 18/2016 zo 6. decembra 2016 bol sudca JUDr. Philadelphus vylúčený z vykonávania úkonov v tejto trestnej veci, pričom následne bola vec pridelená náhodným výberom sudkyňi JUDr. Korbeľovej. Predseda Okresného súdu Banská Bystrica ďalej uviedol, že sťažovateľ mu v priebehu napadnutého konania adresoval viaceré sťažnosti na prieťahy v konaní, sťažnosti na porušenie zásad dôstojnosti konania, ako aj podnety na disciplinárne stíhanie konajúcich sudcov. V rámci vybavovania predmetných sťažností neboli konštatované žiadne neodôvodnené prieťahy v konaní. S uvedeným záverom sa stotožnil aj podpredseda krajského súdu a prijaté opatrenie (nariadený dohľad predsedu okresného súdu) považoval za dostatočné. Predseda vyjadril presvedčenie, že k celkovej dĺžke konania prispel svojím správaním aj sťažovateľ, pretože z dôvodu opakovaných námietok zaujatosti bola vec opakovane predkladaná krajskému súdu na rozhodnutie (celkovo 6-krát) a v tejto súvislosti citoval z odôvodnenia uznesenia krajského súdu sp. zn. 3 Nto 5/2018 z 18. apríla 2018 a z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Ndt 16/2018 z 21. novembra 2018. V závere vyslovil súhlas s upustením od ústneho prejednávania ústavnej sťažnosti sťažovateľa.

9. Na základe výzvy ústavného súdu sa k prijatej ústavnej sťažnosti sťažovateľa vyjadril aj predseda Okresného súdu Bratislava I, ktorý v stanovisku z 5. marca 2020 doručenom ústavnému súdu 17. marca 2020 uviedol, že mu neprináleží vyjadrovať sa k dôvodom ústavnej sťažnosti. V čase doručenia ústavnej sťažnosti ústavnému súdu totiž bolo konanie vedené Okresným súdom Banská Bystrica, a teda Okresný súd Bratislava I nemôže niesť zodpovednosť za prípadné pochybenie tohto súdu. Napadnutá vec je v registri súdu zapísaná až od 10. januára 2019, keď bola náhodným výberom pridelená sudcovi JUDr. Dutkovi, avšak v dôsledku prerušenia výkonu jeho funkcie sudcu bola vec pridelená 21. marca 2019 do senátu JUDr. Harabina, ktorý následne nastúpil na materskú dovolenku. Na základe ďalšieho prerozdelenia bola vec pridelená sudkyňi JUDr. Kresl, ktorá je však dlhodobo práceneschopná, a tak na základe dodatku č. 3 k rozvrhu práce na rok 2020 s účinnosťou od 9. marca 2020 dôjde k opätovnému prerozdeleniu veci náhodným výberom.

10. Sťažovateľ na základe výzvy ústavného súdu reagoval na vyjadrenia Okresného súdu Banská Bystrica a Okresného súdu Bratislava I replikou zo 14. mája 2020, ktorá bola ústavnému súdu doručená 15. mája 2020. Opätovne poukázal na priebeh napadnutého konania a rovnako ako v ústavnej sťažnosti zdôraznil, že napadnuté konanie sa vyznačuje neefektívnosťou. Poukázal na stav právnej neistoty, ktorý trvá takmer osem rokov a uviedol, že prípravné konanie ani napadnuté konanie nebolo ani raz prerušené. Podľa názoru sťažovateľa Okresný súd Banská Bystrica vo svojom vyjadrení opomenul uviesť pre priebeh napadnutého konania rozhodujúce skutočnosti, ktoré sa týkajú vylúčenia konajúcich sudcov z dôvodu ich zaujatosti voči osobe sťažovateľa a tiež zverejnenia neprávoplatného odsudzujúceho rozsudku súdu sp. zn. 1 T 76/2012 z 2. marca 2015 na webovej stránke Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky. Vyjadril presvedčenie, že z ústavnoprávneho hľadiska je neprijateľné sankcionovať ho za jeho procesnú aktivitu a využívanie práva na obhajobu aktívnou formou (sťažnosť na priedačky, sťažnosť na porušovanie dôstojnosti súdneho konania, žaloba o ochranu osobnosti a podnety na disciplinárne stíhanie sudcov). Podanie trestných oznámení sťažovateľom na konajúcich sudcov pritom nemalo žiaden vplyv na dĺžku napadnutého konania, keďže povinnosť zaoberať sa trestnými oznámeniami majú orgány činné v trestnom konaní, a nie súd.

Využitie procesných inštitútov, ktoré sťažovateľovi umožňuje právny poriadok Slovenskej republiky, tak nemôže byť podľa sťažovateľa pričítané na jeho ťarchu a vyhodnotené v jeho neprospech.

10.1 Vo vzťahu k vyjadreniu Okresného súdu Bratislava I sťažovateľ poukázal na opakované prerozdeľovanie a následné pridelenie jeho trestnej veci rôznym sudcom, ktorí však dosiaľ nevyvinuli žiadnu aktivitu smerujúcu k jej prerokovaniu a rozhodnutiu. Na základe uvedených skutočností sťažovateľ žiada, aby ústavný súd rozhodol v zmysle petitu jeho ústavnej sťažnosti doručenej ústavnému súdu 19. júna 2018 a súčasne vyjadril súhlas s upustením od jej ústneho pojednania.

11. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Právomoc ústavného súdu, ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a vyhodnotenie postupu okresného súdu

12. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom Okresného súdu Banská Bystrica v napadnutom konaní, pričom z jeho vyjadrenia zo 14. mája 2020 je zrejmé, že po pridelení veci Okresnému súdu Bratislava I namieta aj následný postup tohto súdu v preskúvanom konaní.

14. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

15. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

16. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k označeným právam v zásade identické.

17. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach, v ktorých sa namieta porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), ústavný súd vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

18. V tejto súvislosti je potrebné poukázať na judikatúru ESLP, v ktorej sa už dlhodobo uplatňuje právny názor, podľa ktorého sa musí primeraná doba konania v trestných veciach posudzovať prísnejšie, než doba konania v občianskoprávných veciach, a to vzhľadom na mimoriadne citlivé dôsledky trestného konania na obvineného, ktoré sú s priebehom trestného konania objektívne spojené (pozri napr. rozhodnutie ESLP

vo veci Bagetta proti Taliansku z 25. 6. 1987). Tento právny názor ESLP si ústavný súd už dávnejšie osvojil a štandardne ho uplatňuje vo svojej judikatúre (II. ÚS 32/03).

19. Rozhodnutie súdu v primeranej lehote bráni tomu, aby obvinený bol príliš dlho vystavený zásahom do svojich práv a slobôd a neistote o svojom osude (rozsudok ESLP vo veci Wemhoff v. Nemecko z 27. 6. 1968, sťažnosť č. 2122/64). Pokiaľ ide o primeranosť lehoty, v ktorej má byť vec obvineného prerokovaná, je pojem „primeraná lehota“ relatívny. Primeranosť doby konania sa pritom posudzuje podľa konkrétnych okolností prípadu (napr. rozsudok ESLP vo veci König v. Nemecko z 28. 6. 1978, sťažnosť č. 6232/73).

20. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) a s judikatúrou ESLP (rozsudok ESLP vo veci Frydlender v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96) zohľadňuje vo svetle okolností konkrétneho prípadu tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESLP vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko, m. m. II. ÚS 32/02, III. ÚS 241/2017, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií preto ústavný súd posudzoval aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa.

21. Pred formulovaním záverov k jednotlivým hodnotiacim kritériám sa ústavný súd oboznámil s obsahom predloženého na vec sa vzťahujúceho spisu Okresného súdu Bratislava I (pôvodne Okresného súdu Banská Bystrica) a preskúmal úkony vykonané týmito okresnými súdmi v napadnutom konaní. Vzhľadom na veľké množstvo vykonaných procesných úkonov však ústavný súd nepovažoval za potrebné premietnuť ich prehľad do obsahu tohto nálezu (chronologický prehľad úkonov tvorí súčasť spisového materiálu ústavného súdu, pozn.).

22. Ako prvé kritérium ústavný súd hodnotil právnu a faktickú zložitosť posudzovanej veci, pričom konštatuje, že predmetom napadnutého konania je rozhodovanie

o obžalobe z 19. júla 2012 proti sťažovateľovi a ďalším obžalovaným pre trestný čin hrubého nátlaku a vydierania spáchaný formou spolupáchateľstva.

22.1 Vo vzťahu k posúdeniu právnej zložitosti veci ústavný súd zastáva názor, že predmetná trestná vec tvorí bežnú a početnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, preto napadnuté konanie v zásade nemožno považovať za právne zložité, pričom ani konkrétne okolnosti prejednávanej veci neodôvodňujú záver o jej právnej zložitosti.

22.2 Pokiaľ ide o faktickú (skutkovú) zložitosť veci, ani po tejto stránke nie je možné trestnú vec sťažovateľa označiť za osobitne (mimoriadne) zložitú, hoci ústavný súd pripúšťa istú mieru skutkovej zložitosti preskúmaného konania súvisiacu s faktom, že okrem sťažovateľa boli obžalované ďalšie osoby, pričom u dvoch z nich bolo potrebné zabezpečiť ich prítomnosť na trestnom konaní prostredníctvom inštitútu európskeho zatýkacieho rozkazu. Uvedené však podľa názoru ústavného súdu nepredstavuje dôvod doterajšej zjavne neprimeranej dĺžky napadnutého konania, pričom je potrebné zdôrazniť, že v okolnostiach danej veci bolo pri sústredenejšom a najmä efektívnejšom postupe okresného súdu možné postupovať tak, aby bol čo najskôr odstránený stav právnej neistoty sťažovateľa. Navyše, na skutkovú a právnu zložitosť nepoukázali vo svojich vyjadreniach k ústavnej sťažnosti ani predsedovia okresných súdov.

23. Ústavný súd v hodnotených súvislostiach napokon pripomína, že aj v prípade, ak by išlo o skutkovo alebo právne zložitý spor, táto skutočnosť nezbavuje konajúceho sudcu ústavnej zodpovednosti za prieťahy v konaní zapríčinené nesprávnou organizáciou práce, nečinnosťou bez relevantného právneho dôvodu alebo inými nedostatkami v činnosti súdu (m. m. I. ÚS 47/96, III. ÚS 173/03).

24. Ústavný súd ďalej posudzoval správanie sťažovateľa ako ďalšie kritérium podstatné pre posúdenie vzniku prípadných zbytočných prieťahov v napadnutom konaní, pričom dospel k záveru, že sťažovateľ svojím konaním podstatným spôsobom prispel k celkovej dĺžke konania. Aj keď sťažovateľ neostal v konaní pasívny, pravidelne sa zúčastňoval nariadených hlavných pojednávaní súdu, a v prípade svojej neúčasti súhlasil s konaním v jeho neprítomnosti, ústavný súd konštatuje, že jeho opakované námietky zaujatosti voči konajúcim sudcom Okresného súdu Banská Bystrica a taktiež členom senátu krajského súdu mali markantný vplyv na priebeh napadnutého konania. Rovnako v dôsledku

úkonov sťažovateľa (podávanie žalôb o ochranu osobnosti, trestných oznámení a podnetov na disciplinárne konanie sudcov Okresného súdu Banská Bystrica a krajského súdu) sami sudcovia postupne oznamovali skutočnosti, pre ktoré sa cítia byť zaujatí voči osobe sťažovateľa, a preto bolo potrebné spis niekoľkokrát predložiť na rozhodnutie krajskému súdu a tiež najvyššiemu súdu. Rovnako považoval ústavný súd preukázané, že sťažovateľ pravidelne zahlcoval konajúce súdy množstvom písomných podaní vo vzťahu k zaujatosti sudcov, s ktorými sa museli súdy náležite vysporiadať. V súvislosti s hodnotením vplyvu tohto správania sťažovateľa na priebeh napadnutého konania ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej za prietahy vzniknuté v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníkom konania síce neznáša zodpovednosť oprávnená osoba, ale zodpovednosť v takomto prípade nemožno pripísať ani na vrub štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (III. ÚS 242/03, IV. ÚS 218/04, II. ÚS 865/2014, II. ÚS 484/2016). Avšak aj napriek tomu, že súd nemôže niesť zodpovednosť za správanie sťažovateľa, nezbavuje ho to povinnosti zabezpečiť, aby bolo konanie vykonané v primeranej lehote (pozri rozsudok EŠLP vo veci *Mincheva v. Bulharsko* z 2. 9. 2010, sťažnosť č. 21558/03), pričom vybavovanie procesných podaní sťažovateľa v trestnom konaní je všeobecný súd povinný uskutočňovať takým spôsobom, aby to nešlo na úkor jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (m. m. III. ÚS 12/06). Na základe toho ústavný súd zastáva názor, že aj keď využitie právnych prostriedkov sťažovateľom (najmä opakované námietky zaujatosti) nemožno považovať za okolnosti, ktoré by bránili súdu pokračovať v konaní, nepochybne značným spôsobom spomalili jeho priebeh, no v danom prípade neboli jedinou príčinou jeho neprimeraného predĺženia. Ústavný súd už opísané konanie sťažovateľa zohľadnil pri ustálení sumy primeraného finančného zadost'učinenia.

25. V súvislosti s hodnotením samotného postupu konajúceho súdu ako tretieho kritéria rozhodujúceho pre vyslovenie záveru o porušení základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) ústavný súd zdôrazňuje, že z pohľadu záujmu sťažovateľa na právoplatnom skončení jeho veci je bez akejkoľvek relevancie, že v konaní došlo na základe postúpenia k zmene miestnej príslušnosti (pozri napr. I. ÚS 249/2010) alebo prikázaniu veci inému súdu nadriadeným súdom. Z tohto

dôvodu tak bol predmetnom posúdenia ústavným súdom postup Okresného súdu Banská Bystrica, ako aj postup Okresného súdu Bratislava I, keďže ide o totožné konanie. V danom prípade je potrebné prisvedčiť tvrdeniu sťažovateľa, že už samotná doterajšia dĺžka trestného konania (takmer osem rokov) indikuje zásah do jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a tiež práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru). Napokon skutočnosť, že dĺžka napadnutého konania prekračuje medze primeranosti, uznal aj podpredseda krajského súdu v odpovedi na sťažnosť sťažovateľa na prietahy v konaní č. 1 SprS 26/2018 z 25. apríla 2018, hoci podpredseda v postupe konajúcich sudcov Okresného súdu Banská Bystrica nezistil žiadne pochybenia, ktoré by mali za následok neodôvodnené prietahy v konaní.

25.1 Vo vzťahu k postupu Okresného súdu Banská Bystrica ústavný súd po dôkladnom preskúmaní vykonaných úkonov konštatuje, že okresný súd postupoval v napadnutom konaní v zásade plynulo bez zistených výraznejších období absolútnej (neodôvodnenej) nečinnosti. Napriek tomu však ústavný súd nepovažuje postup Okresného súdu Banská Bystrica v napadnutom konaní za dostatočne efektívny a považuje za žiaduce výslovne poukázať na jeho najzávažnejšie pochybenia, pričom v tomto smere zdôrazňuje, že zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08). Rovnako tak môže zapríčiniť porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy aj nesprávna činnosť príslušného štátneho orgánu (m. m. II. ÚS 33/99), ktorú z hľadiska jej dôsledkov nepochybne možno považovať za neefektívnu činnosť.

25.2 O neefektívnej činnosti Okresného súdu Banská Bystrica svedčí predovšetkým tá skutočnosť, že okresný súd v trestnej veci sťažovateľa rozhodoval dvakrát, pričom prvý rozsudok sp. zn. 1 T 76/2012 z 13. decembra 2012, ktorým sťažovateľa a ostatných obžalovaných oslobodil spod obžaloby, bol v zmysle § 321 ods. 1 písm. b) a c) Trestného poriadku zrušený v celom rozsahu u všetkých obžalovaných uznesením krajského súdu sp. zn. 3 To 61/2013 z 26. júna 2013 a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie. Z odôvodnenia predmetného uznesenia krajského súdu vyplýva, že dôvodom na zrušenie

rozsudku okresného súdu bola jeho nepreskúmateľnosť, nedostatočné zistenie skutkového stavu a nesprávne hodnotenie vykonaných dôkazov odporujúce § 2 ods. 12 Trestného poriadku. V poradí druhý odsudzujúci rozsudok Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 1 T 76/2012 z 2. marca 2015 bol na základe odvolaní sťažovateľa a ostatných obžalovaných taktiež zrušený uznesením krajského súdu sp. zn. 3 To 59/2015 z 20. januára 2016 v zmysle § 321 ods. 1 písm. b) a c) Trestného poriadku a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie, a to z dôvodu nerešpektovania právneho názoru odvolacieho súdu vysloveného v zrušujúcom uznesení z 26. júna 2013, nedostatočného ustálenia skutkového stavu a nesprávneho vyhodnotenia dôkazov.

25.3. Na ťarchu Okresného súdu Banská Bystrica možno pripísať aj jeho postup v súvislosti s predkladaním námietok zaujatosti sťažovateľa na rozhodnutie najvyššiemu súdu. Z obsahu spisu vyplýva, že okresný súd predložil spis 22. februára 2017 najvyššiemu súdu na postup podľa § 23 ods. 1 Trestného poriadku (t. j. na odňatie a prikázanie veci inému súdu), avšak ten mu vec vrátil prípisom ako predčasne predloženú, pretože okresný súd nezabezpečil vyjadrenia všetkých dotknutých sudcov k námietke zaujatosti sťažovateľa. Rovnaké pochybenie okresný súd zopakoval 22. mája 2018, keď opätovne predložil spis najvyššiemu súdu na postup podľa § 23 ods. 1 Trestného poriadku bez vyjadrení sudcov okresného súdu a krajského súdu, a preto mu najvyšší súd vec opäť vrátil ako predčasne predloženú s tým, že takýto postup zákonnej sudkyne považoval za neakceptovateľný (prípis najvyššieho súdu z 28. mája 2018).

25.4 Pokiaľ ide o postup Okresného súdu Bratislava I, ktorému bola vec prikázaná uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Ndt 16/2018 z 21. novembra 2018, ústavný súd musí konštatovať jeho absolútnu nečinnosť v napadnutom konaní (v trvaní takmer jeden a pol roka, pozn.). Aj z vyjadrenia predsedu Okresného Bratislava I vyplýva, že predmetná trestná vec bola zapísaná do súdneho registra 10. januára 2019, pričom následne bola opakovane prerozdelená a postupne pridelená na prerokovanie a rozhodnutie iným zákonným sudcom z rôznych dôvodov (prerušenie výkonu funkcie sudcu, materská dovolenka, dlhodobá práceneschopnosť). Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že 13. marca 2020 bola trestná vec sťažovateľa pridelená ďalšiemu (v poradí už štvrtému) zákonnému sudcovi JUDr. Michalovi Valentovi, pričom z obsahu spisu je zrejmé,

že Okresný súd Bratislava I od prikázania preskúmavanej veci nevyvinul žiadnu významnú aktivitu na odstránenie stavu právnej neistoty sťažovateľa. Takýto postup Okresného súdu Bratislava I podľa názoru ústavného súdu nekorešponduje s požiadavkami vyplývajúcimi z čl. 48 ods. 2 ústavy (a rovnako z čl. 6 ods. 1 dohovoru). V tomto smere ústavný súd zdôrazňuje, že opakované pridelovanie predmetnej veci zákonným sudcom na prerokovanie a rozhodnutie nemožno považovať za relevantnú procesnú aktivitu okresného súdu. Uvedená procesná aktivita je dôsledkom iných, s konaním bezprostredne nesúvisiacich skutočností (napr. personálne zmeny na okresnom súde, práceneschopnosť zákonného sudcu a pod.), t. j. nemožno ju hodnotiť ako zámernú a priamu procesnú aktivitu okresného súdu smerujúcu k prerokovaniu a rozhodnutiu veci samej (III. ÚS 444/2014, I. ÚS 735/2016).

26. Po zohľadnení doterajšej zjavne neprimeranej dĺžky napadnutého konania, ako aj už popísaných prejavov neefektívnej a nesústredenej činnosti Okresného súdu Banská Bystrica a neodôvodnenej nečinnosti Okresného súdu Bratislava I, ktoré významným spôsobom prispeli k jeho predĺženiu, dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade bolo nepochybne zasiahnuté do základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a tiež práva na prejednanie jeho záležitostí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z ústavnoprávneho hľadiska je totiž neakceptovateľné, aby konanie v trestnej veci nebolo právoplatne skončené ani po takmer 8 rokoch od jeho začatia, pričom obvinenie bolo proti sťažovateľovi vznesené pred takmer 10 rokmi. Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené v bode 1 výrokovej časti tohto nálezu.

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

27. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

28. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy

v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany prikázal Okresnému súdu Bratislava I, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných priet'ahov.

29. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

30. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej s'ťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

31. S'ťažovateľ sa v ústavnej s'ťažnosti domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 7 100 €, čo odôvodňuje neprimeranou dĺžkou napadnutého konania a tiež osobnou frustráciou prameniacaou zo stavu právnej neistoty, ktorý musí tolerovať neprimerane dlhú dobu.

32. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

33. Ústavný súd v danom prípade pri rozhodovaní o návrhu s'ťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESĽP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu. S prihliadnutím na celkovú neprimeranú dĺžku napadnutého konania, berúc do úvahy osobitne ťaživé okolnosti veci vzťahujúce sa na osobu s'ťažovateľa a taktiež s ohľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie dosiaľ nie je právoplatne skončené, ústavný súd považoval za spravodlivé priznať s'ťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 2 000 € podľa citovaného čl. 127 ods. 3 ústavy. Priznané finančné zadosťučinenie sú povinné vyplatiť s'ťažovateľovi Okresný súd Banská Bystrica a Okresný súd Bratislava I tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu.

34. Ústavný súd súčasne v súlade s čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde nevyhovel tej časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ žiadal priznať finančné zadosťučinenie nad sumu priznanú ústavným súdom, t. j. nad sumu 2 000 € (bod 5 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

35. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

36. Sťažovateľ si v konaní uplatnil nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2018.

37. Ústavný súd v súlade s § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde preto rozhodol o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastúpením v konaní pred ústavným súdom a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

38. Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

39. Ústavný súd priznal sťažovateľovi v súlade s § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky náhradu trov právneho zastúpenia celkom za dva úkony právnej služby vyplývajúce z obsahu spisu vykonané v roku 2018 (1. prevzatie a príprava právneho zastúpenia, 2. podanie ústavnej sťažnosti) á 153,50 € a režijný paušál 2 x 9,21 €, t. j. spolu 325,42 €, pričom vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2017, ktorá bola 921 €.

40. Priznanú náhradu trov konania sú Okresný súd Banská Bystrica a Okresný súd Bratislava III povinné zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa Advokátskej kancelárie [REDACTED], [REDACTED], v pomere a v lehote uvedenej v bode 4 výroku tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

41. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť a vykonateľnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkom konania pred ústavným súdom (§ 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júna 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu